

Előfizetési árak:

Egész évre 8 korona
Fél évre 4 korona
Negyed évre 2 korona
Egy szám ára 20 fillér
Nyilvántartási sora 40 fillér

FELVIDÉKI HIRADÓ

Hirdetéseket felvesz lapunk kiadóhivatala és az Általános Tudósító Vidéki Lapok központi hirdetési osztálya Budapest VII., Erzsébet-körút 41.

POLITIKAI HETILAP

Üdvözet a F. M. K. E. tagjainak.

Itt, ezen a földön, mely ezeréves hazánk jó és balsorsában mindenkor szívesen osztozott, üdvözlünk titeket.

Hol a magyar szabadság hódító ereje oly sokszor kereste forrását nálunk, mikor a mindenkori szabadsághősök zászlóit emelni segítették fiaink; ahol Rákóczi seregei látták véreink legjobbjait kebelükben küzdeni, győzni, ahonnan számos ezer sietett el már a halálba honunkért: itt, a megmaradt kevesen üdvözlünk titeket.

Üdvözlünk titeket felhőket suroló bérceink földjén. Magasra törő sziklák ormai taníták elődeinket törni magasra, merészen vinni a gondolatért és föl-emelkedni a honszerlem magasztos szintjére odáig, hol mindent áldozni gyönyör volt.

Itt, ahol fenyeseink büszke komolysággal sorakoznak a lejtőn s dacolni tanítvák némán minden viharral, vésszel, ahol minden rög kitartásra, küzdelemre tanít, üdvözlünk titeket.

Hegyeink mutatják, hogy a felhőt, ködöt játtörni miként kell s mi ezek példáján törjük át azt a homályt, mely éltető napunkat elfogni akarja. Nemzetünk éltető melegére vigyázva törünk föl, hogy eloszlassuk azt a sötétséget, mit a Tagadás egünkre terített.

A százados harcok eme színterén, megedzett szívünk minden melegével üdvözlünk titeket.

És üdvözlünk titeket, akik a honnak széles tájairól sietve jöttök felénk, nagy gondolatunk ünnepeire. Akik a nemzet nagy zömének színmagyar földjéről zárandokoltatok, onnan, hol a magyar szót minden kised ajka is tudja, ahol ez hangzik széles vidéken egyedül, üdvözlünk titeket itt, ahol kevesebb a magyar, de küzdelem több van.

Üdvözlünk titeket, akik bölcsötök-

ben mindannyian a magyart halljátok először, akiknek egy ez a nyelv s a haza földje s nemzeti éleetek oly könnyű s oly gyönyörű: üdvözlünk titeket a nyelvért vívott viharokban megedzett szívvel, de avval az örömmel is, hogy az a nyelv a miénk.

És üdvözlünk titeket is, akik a mi viszonyainknak megfelelően idegen nyelvek tengerében megőriztéltek magyarságotokat s elhoztátok azt közénk élő például annak, hogy vannak kivülünk is, akik a nemzet nagy testétől elszakítottan, elszigetelten, a maguk erejével munkálni képesek. A ti földeitek olyan, mint a miénk, röggel, megműveletlen röggel, terméketlen talajjal tele; karotok, szívetek szintén megedzett a küzdelemben, mellyel a nemzet messze kitölt őrszemeinek munkáját végzitek. Mi, akik nyelvünket nemcsak megtartottuk, hanem akik azt óvni, őrizni, védelmezni is megtanultuk akkor, amikor a tengernyi ár beolvastással, elsöpréssel fenyeget, mi, akik nemcsak örökölt kincsünket látjuk benne, hanem valamit, amihez egész lelkünk, szívünk a védelem jegyében elválaszthatlanul tapad, mi jobban is szeretjük ezt, mert kétszeresen a miénk.

Titeket üdvözlünk tehát különösen, küzdelemben hű testvéreink, üdvözlünk földünk és bérceink honszerelmet lehelő szellemében, üdvözlünk munkánk véréjékeben és üdvözlünk abban a törhetlen, szent bizalommal, mely ennek a földnek jövője iránt folytatott küzdelmünket áthatja.

Mert más a mi nemzeti gondolatunk is, mint azoké, akik annak ellenségeit nem ismerik. Bennünket korán tanított meg helyzetünk, hogy fájdalommal szívetel télpelődjünk róla. Mi korán tanultuk fontolgatni az eshetőségeket abból a viszonyból kifolyólag, mely

bennünket sokkaltá többekkel szembe helyezett.

És más a mi érzésünk is hazánk iránt, mint azoké, akik csak előnyeieért szeretik azt. A nemzet nagy zömétől távol, korán ismerkedtünk meg azokkal az okokkal, amelyek gondnal, télpelődéssel és féltékeny szeretettel töltötték el szíveinket. Mi, akik a nemzet egységének megteremtésében a tagadás szellemével közvetlenül viaskodunk, jobban is szeretjük azt.

Akarni azonban csak egyet akarunk. Minden magyarral egyformán akarjuk, hogy ez a föld, melyen bölcsönk ringott, mindnyájunk nagy, közös hazája és hogy nyelvünk, édes magyar nyelvünk mindnyájunk féltett, közös kincse legyen. Hogy ne legyen hely széles e hazában, amely idegen szellem tartozéka ma s ne legyen ember, ne legyen lélek, aki idegen bálványok előtt hajlongana.

Ebben a közös, nagy akaratban üdvözlünk mindnyájatokat. Ti erősebbek, jertek, ihlessetek meg bennünket lelketek erejével, mit a nemzet nagy zömének tömegéből hoztatok, hogy feledjük az elszigeteltséget, mely agyunkat elnyomással, érzéseinket elfojtással fenyegeti; engedjétek, hogy hasonló erővel szállhassunk sikra közös, nagy javunkért abban a tudatban, hogy az a harc, amit most vivünk, nem a mi földünk elszigetelt harca csak, hanem a nemzet életeért és jövőjeért vívott küzdelem és engedjétek hinnünk, hogy ebben magunkra soha sem maradunk!

Ha tudjuk azt, hogy a haza minden magyar lelke velünk érez, velünk gondolkozik; ha tudjuk azt, hogy akaratunk minden magyarnak akarata is: ugy munkánk nem lesz több nehéz, megkönnyíti a hit, a nemzet erejében

gyökerező törhetlen hit, amely a hegyeket is kimozdítja helyükből, ha utjába esnek. És van-e erő, amely egy nemzet egészséges hitével szembezállni merne?

Üdvözlünk mindnyájatokat a magyar nemzeti gondolat szent szellemében, hévvel telt szívünk minden szeretetével, magyar vérünk meleg ragaszkodásával s abba a hitbe vetett erős, törhetlen bizalommal, hogy az ige, amit most hirdetünk, testté lesz. —*dr.*

A F. M. K. E. Turóczvármegyei Választmányának elnöksége felkéri a választmány tagjait, hogy a közgyűlésen lehetőleg teljes számban megjelenni sziveskedjenek.

A F. M. K. E. ünnepe.

Felsőmagyarország tekintete, habár egy napra is, ide irányul a Vág és Turóc folyók összefolyásánál épült kies fekvésű községre, mely vendégül látja holnap azoknak százeit, kik lelkiükben eltelve a magyar nemzeti érdekek véghetetlen szeretetével, elzarándokolnak messze vármegyékből, hogy jelenléttelük emeljék annak az egyesületnek ünnepét, melynek 27 éves múltja szorosan összefonott a felvidéki magyarság nemzeti törekvéseivel.

Már a község külső képe, a felvirágzott, a zászlódiszben uszó állomás, a fellobogózt épületek sokasága tanúságot tesznek arról a belső, igaz és őszinte örömről, melylyel az ősi és az új Ruttkai a nemzeti kultúra harcosait szerény falai közt látja. És ha már nem is győzne meg bennünket arról a letagadhatatlan tényről, hogy a magyar kultúra, a magyar nemzeti törekvés lassan, de biztosan tért hódítanak, meggyőz bennünket e kicsiny község meleg szívből fakadó hódolata, melynek lakói még alig két évtizeddel ezelőtt is kizárólag tót anyanyelvűek, de mindig a magyar ügy lelkes támaszai valának.

Ragaszkodásukat szeretettel viszonoztuk. Anyanyelvük sérelme nélkül vallják magukat magyarnak, édes magyar hazánk hűséges, odaadó, áldozatrakész fiainak. E község lakói tanúságot tehetnek az ellen a hazug rágalom ellen, hogy a magyar kultúra csak erőszakkal hódítható tért a fenyegekkel koszoruzott Kárpátok bérci közt.

S ezt a tanúságot meg is teszük holnap, midőn a F. M. K. E. vezetőségét s e kulturális egyesület száz és száz tagjait magyaros szeretettel vendégül látja.

Aldja meg az isten őket!

A vendégek érkezése.

A F. M. K. E. tisztikara Gyűrű Geyza ügyvezető alelnökkel egyetemben 25-én délután 2 órakor érkeznek meg Zsolna felől. A nyitni vendégek fogadására megjelenik a vasuti indóházban Justh Ferenc főispán, Beniczky Kálmán alispán, a F. M. K. E. turóczi választmányának tisztikara, a község előljárósága, továbbá a község által szervezett fogadó és elszállásolási bizottság tagjai.

Ezzel a vonattal érkezik meg Wilcek Frigyes, Nyitra vármegye főispánja is.

A vendégek jórésze, főleg a szomszédos Árva, Liptó és Trencsén vármegyék küldöttéi, csak az esti vonatokkal érkeznek.

Este fél 11 órakor a budapesti gyorsvonattal érkezik Dessewffy Emil gróf, a kulturális egyesület nagyródemű elnöke is.

Az elnökök a község képviselőtestületére várja a peronon. A község nevében Keviczky Kálmán körjegyző üdvözlő a vasuti kocsiából kilépő gróft.

A folyó hó 25-re a következő vendégek jelentették be érkezésüket:

Árpássy Aladár, egyetemi hallgató
Barkeszi János
Bulla György, főispán
Barsi József
Bobok Géza, gyógyszerész
Berzevics Jenő, határrendőrségi segédfog.
Czobor László, országgyűlési képviselő
Clair Vilmos, F. M. K. E. főtitkár
Csillaghy István
Czeizel Anna, óvónő
Csaka Ede és felesége
Cszimadia János
Cszimadia Pál
Conlegner Károly
Divéky István ifj., m. aljegyző
Dessewffy Emil gróf, F. M. K. E. elnök
Domonics István
Dubrovay János
Csernyánszky Lajos, árvaszéki elnök
Finta Mária
Gyurcsák János, közigazgatási gyakornok
Gyurcsák Károly, tiszteletbeli szolgabíró
Győrőrbi Gábor, vármegyei aljegyző
Galgóczy Gyula, vármegyei főjegyző
Guth Jenő dr., vármegyei ügyész
Gombos Ferenc
Gyűrű Geyza dr., F. M. K. E. elnök
Gyűrű Ferenc, vármegyei főjegyző
Gallovich Jenő, D. M. K. E. főtitkár
Huberth Vilmos, ügyvéd
Jankovich Ferenc, körjegyző
Kraczyánszky Károly, házfőnök
Keleti Oszkár, szerkesztő
Kratovich Sándor, fogtechnikus
Lang Gyula, vármegyei ügyész
Misz Rezső, esperesplébános
Miklósa Aladár, polgármester
Meggyessy Sándor, nyugalmazott járásbíró
Margótsy József, ev. lelkész
Ocskay László, F. M. K. E. pénztáros
Papp László dr., ügyvéd
Rombhányi János, vármegyei levéltáros
Simonovszky György, F. M. K. E. számv.
Szlánszky Izor dr. ügyvéd és családja
Szikora Alajos
Szubuly Ödön
Szirmai Sándor
Turchányi Ödön, alispán
Tóth Antal
Tomaschek János, építész
Wilcek Frigyes gróf, főispán
Winkler Gyula, vármegyei árvaszéki elnök
Zmeskall György, alispán

A közgyűlés napja.

A F. M. K. E. elnökségének intézkedése s a turóczi választmányhoz intézett kérélmé folytán minden tulságos ünnepség elmarad s a közgyűlés a lehető legszűkebb határok közt fog lefolyni.

A csilltörtökön megtartandó közgyűlés programja a következő:

Délelőtt 9 órakor a Rund-féle szálloda nagytermében az igazgatóválasztmány tart ülést, melyen előkészítendő a közgyűlés tárgysorozatát.

Az igazgatóválasztmány ülésén megjelenhet minden egyesületi tag, de szőnyegre kerülő kérdésekben csak az igazgatóválasztmány tagjainak van szavazati joga.

Az igazgatóválasztmány ülését *pontban 11 órakor* a közgyűlés követi, melynek megnyitása előtt a ruttkai polgári kaszinó daloskőre a *Hymnus-t* énekel el.

Ezután kezdetét veszi a közgyűlés a következő napirenddel:

1. Elnöki megnyitó.
2. A közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítése három egyesületi tag kiküldésével.
3. Ügyvezető alelnök beszámolója az egyesület 1908/1909. évi munkásságáról.
4. Az elnökség 1908/1909. évi jelentése és az igazgatóválasztmány határozati javaslatai.
5. Az egyesület 1908. évi ésszárszámadása és a vonatkozó törvényszerű fölmentvény megszavazása.
6. Az egyesület 1910. évi összköltségvetésének megállapítása és kapcsolatosan az egyesület központi tisztviselői által fizetésük emelése iránt előterjesztett kérélmek s az igazgatóválasztmány vonatkozó javaslatának tárgyalása.
7. Az egyesület tisztikarának és tiszteletbeli tisztviselőinek, valamint a központi igazgatóválasztmány és a zárszámadás vizsgáló bizottsági tagjainak hat évre szóló megválasztása.
8. Repesik János nyug. tanfelügyelő indítványa a magyar-tót nyelvtanár községeknek magyarosítása tárgyában.
9. Az 1910. évi közgyűlés helyének meghatározása.
10. Indítványok, amelyek az alapszabályok 16. §-a értelmében az elnökséghez szabályszerű időben beérkeztek.

A napirend tárgyalása után ismét fellép a ruttkai daloskőr s a *Szózat* eléneklése után a közgyűlés véget ér.

A közgyűlés befejezte után az egyesület tagjai a vasuti ebédőbe mennek át, hol fél 1 órakor társas ebédre gyűlnek össze.

A társas ebéd ára 5 korona.

Az *ebéd alatt mondandó felköszöntők hivatalos programja a következő:

Dessewffy Emil gróf a királyra;
Justh Ferenc főispán József főhercegre, az egyesület védnökére;
Wilcek Frigyes gróf főispán a kormány képviselőjére;
Cserei Emil kanonok Dessewffy Emil grófra, az egyesület elnökére;
Szolarik Vilmos dr. a vendégekre;
Czobor László országgyűlési képviselő Turóc vármegye és Ruttkai község közönségére;

Rakovszky Iván dr. az egyesület tagjaira;
Párvy Endre tanítóképző intézeti igazgató az egyesület tisztikarára;
Dugovich Titus, lapunk felelős szerkesztője a m. kir. államvasut, továbbá a kassa-oderbergi vasut vezetőségére és tisztikarára mond felköszöntőt.

A társas ebéd befejezte után Saager Ferenc főfelügyelő a kassa-oderbergi vasút kerthelyiségében látja vendégül a szórakozni kívánkozókat.

Előfizetési felhívás.

E rendkívüli kiadásunk alkalmából új előfizetési felhívást bocsájtnak ki abban a hiszemben, hogy vármegyénk s a Felvidék hazafias közönsége tőle felhetőleg támogatni fogja lapunkat, mely hűségesen, fődadaással szolgálta a magasstos célt, melynek kiküzdésére vállalkozott.

Zászlónkra a magyar faj szeretetét, a magyar nemzeti állameszmét irtuk fel vezérő utmutatónkul s ezen célok szolgálatában fogunk küzdeni minden erőnkkel és tudásunkkal azzal az áramlattal szemben, melynek a legutóbbi időben nagyra nőtt hullámai a magyarsággal mindeddig hazafias egyetértésben élő jó népünk békéjét gonosz szándékkal megbontották.

Ezen elsőrangú kérdések után szívesen nyitunk teret — amennyiben lapunk szük keretei megengedik — az égetővé vált szociális kérdések megvitatásának s nem zárkózunk el a nevelési és közzgazdasági ügyek tárgyalásától sem, sőt ez utóbbi két rovatot, lapunk olvasóinak kívánására, már is állandósítottuk.

Meg van bennünk a becsületesség akarata, hogy lapunkat adafejlesszük, tartalomában annyit adjunk, amennyi olvasóink igényeit kielégíti! E becsületesség törekvéséről lapunk huszonnyolc éves múltja tanuságot tehet.

Munkára hívjuk fel egyben azokat, kiket tehetséggel áldott meg a Gondviselés! Ragadjanak tollat, segítsenek bennünket nehéz feladatunkban, mert csak úgy fogunk eredményeket felmutathatni, ha mindazok, kikben tehetség van, nemcsak zászlónk alá sorakozik, de velünk együtt küzd is e zászló becsületéért!

Fel tehát a munkára!

Lapunk előfizetési ára:

Egész évre . . . 8 korona

Fél évre . . . 4 "

Negyed évre . . . 2 "

A szerkesztőség és a kiadóhivatal.

H I R E K.

A kormány képviselője. Mint értesülünk, a F. M. K. E. közgyűlésén leendő képviselővel a kormány Justh Ferencet, vármegyénk főispánját bízta meg.

Uj örökös tagok. A Ruttkán tartandó közgyűlés alkalmával *Rakovszky* Iván dr. megyei aljegyző és *Keviczky* Kálmán körjegyző mint örökös tagok beléptek az egyesületbe.

A pozsonyi közművelődési egyesület képviselőtében, mint értesülünk, *Oberschall* Pál dr. jogakadémiai tanár fogja üdvözölni az egyesületet a közgyűlésen.

Kirándulás. A F. M. K. E. közgyűlésére Érsekujvárról egy 25 tagu küldöttség érkezik, mely a közgyűlés lefolyása után a magas Tátrába fog kirándulni.

Figyelmeztetés. Ezuton is felhívjuk a felső járás magyarságának figyelmét arra a körülményre, hogy a Jánoshegyről 4 óra 47 perckor induló vegyészvonathoz a m. kir. államvasutak miskolci üzletvezetősége a rendszerint több kocsit kapcsolottatott, hogy a kocsik esetleges túlzofsultósága elkerültessek.

A F. M. K. E. turóczi vármegyey választmánya ezuton kéri az érdekeltek szives elnézését, hogy az általa kiadandó könyv a bemondott időre meg nem jelenhetett. A könyv terjedelme miatt csak a karácsonyi ünnepekre jelenik meg.

Szerkesztésért felelős: *Dugovich Titus*.
Helyettes szerkesztő: *Boldizsár Boldizsár*.
Kiadótulajdonos: *Moskóczi Ferencné*.

W I X

M I K S A

TURÓCZSZENTMÁRTONBAN.

Ajánlja nagy raktárát
fűszeráru, csemegék, bel- és
külföldi borok és likőrökben.

Épületüvegezési vállalat!
Porcellán-, üveg- és
tűkőrraktár!

B I N D F E L D Á R M I N

D I V A T Á R U H Á Z Á B A N

T U R Ó C Z S Z E N T M Á R T O N B A N

Telefon: 8. szám

megjelentek az összes női- és férfi-divatujdonságok, melyeket a cégtulajdonos a mostani berlini, bécsi és budapesti bevásárlási útján beszerzett.

Telefon: 8. szám

**A legfinomabb
czukrászda**

Turóczi-szentmártonban, a vasutállomással szemben a KMETV-féle cukrászda.

Állandóan friss sütemények!
Fagylalt! Jegeskávél!

**Tanszerek, tan-
könyvek s írószerek
legalkalmasabb bevásárlási forrása
Moskóczi Ferencné
könyv-, papir- s írószerkerskedése
Turóczi-szentmárton.**

Aki hirdetni akar,

még pedig sikerrel, az forduljon az „**ÁLTALÁNOS TUDÓSÍTÓ**” (Leopold Gyula) hirdetési osztályához. Budapest, VII., Erzsébet körút 41., ahol hirdetések az összes létező bel- és külföldi hírlapokban és naptárakban kiváló szakértelemmel, lelkiismeretesen, pontosan és szolid áron eszközölnek. Több mint 200 naptár kizárólagos képviselője, vidéki lapok központi hirdetési osztálya, számos hírlap kizárólagos kezezője. Disztes újságkatalógus, képes naptárjegyzék és minden felvilágosítás a t. c. hirdetőknék díjmentesen.

Előfizetési árak:

Egész évre	8 korona
Fél évre	4 korona
Negyed évre	2 korona
Egy szám ára	20 fillér
Nyilttér sora	40 fillér

FELVIDÉKI HIRADÓ

Hirdetéseket felvesz lapunk kiadóhivatala és az Általános Tudóstó Vidéki lapok központi hirdetői osztálya Budapest VII., Erzsébet-körút 41

POLITIKAI HETILAP

Elnöki beszéd.

Elmondta Dessewffy Emil gróf a F. M. K. E. e hó 26-án Ruttkán megtartott évi nagygyűlésén.

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim! Örömmel és szívből üdvözlöm Önöket, kik oly szép számban jelentek meg közgyűléstünkön, világos bizonyítékul azon meleg érdeklődésnek, melyet a Felvidék vezetőköréi a társadalmi és politikai állásuk és hitvallásuktól eltekintve, az egyesület magasztos missziója iránt táplálnak.

E körben, hol oly számos régi harcosát látom a magyar kultúrának összeseregleni (noha csak harmadik közgyűlésen van szerencsém elnökölni), igazán jóleső érzés fog el.

Ez a körülmény ment fel engem azon kötelesség alól, hogy talán sokaknak jobban megfelelő, általán retorikai formában körvonalozzam céljainkat és törekvéseinket. Mindazok, kik igaz érdeklődéssel viseltettek azon nagy küzdelem iránt, melyet a magyarság a nem magyar nemzetiségekkel viv, már régen tisztában vannak programmunkkal, de minél élesebb lesz az ellentét, nehezebb a védelem, annál inkább válik parancsoló szükséggé a hangzatos jelszavak helyett a csendes, kirtartó munka. Hangsúlyozni akarom, hogy e díszes összejövetel célja nem az, amit ellenségeink szeretnek ránk fogni: sok szónoklat, sok bankett, de semmi, mi munkánkat nevezhetők. Nem, Uraim! Ezt csak a rosszhiszeműség sugallhatja, mert évi összejöveteleink egyik főcélja minden tárgyilagos ember előtt az egytűrtartozás, az együttérzés dokumentálása és az ebből fakadó erőnek egy szerény, de annál határozottabb megnyilvánulása. Ezt hangsúlyozni óhajtom főleg azért, mert sokszor találkoztam még az eléggé tájékozott magyar közönség közt is azzal a szemrehányással, hogy a kulturegyesületek csak ünnepelni tudnak. De mondja meg ez az elfogult kritikus, hogy mikor egy államban minden társadalmi, politikai szervezet autonóm, hogy lehessen az egyes atomokat megmozgatni, azokat munkára serkenteni, érdeklődésüket felkeltetni, az elért eredményekkel beszámolni más módon, mint az élő szó agitációjával?!

Ez kifolyása nevelésünknek, politikai felfogásunknak s egész multunknak.

De vannak, Uraim és Hölgyeim,

olyan honfitársaink is, kik nincsenek melegegdedve a kulturegyesületek munkájával, mert bennük csakis egy harci szervezetet szeretnének látni. Szerintük fellépésünk nem elég agresszív s nem elég önértetes. Ezek elfelejtik, hogy a társadalmi szervek működésének összhangba kell lenni a fennálló törvényekkel, nem veszik tekintetbe, hogy minél tömörebben sorakozik az egész magyarság zászlóink alá, annál nagyobb nyomatéka lesz felemelt szavunknak ugy a kormányra, mint a törvényhozásra. Egy esatát megnyerni csak ugy lehet, ha nem családik a vezérkar az erők mérlegelésében és ha jól megválasztja a támadás időpontját. Ezen felfogás kétségkívül hazafias és aggódo szivből fakad, látva az egyre növekvő nemzetiségi akciót és másrészt a félrevezetett külföldi helytelen ítéletét. Elvtársaink azonban családok, ha azt hiszik, hogy a kulturcélok mai békés munkásai semmi körülmények közt sem változhatnak át tigrisekké! Az agresszivitás mindig attól függ, mennyire válik a nemzetiségi izgatás ürhetetlenné az államrendre. De a nemzetiségi agitátorok kényelmesebb és erőteljesebb működésének az állami élet utóbbi éveiben nyilvánult bizonytalansága kedvezett: az exlex, a meghasonlás nemzet és király között, a politikai váltogazdaság, mely 67. óta először következett be. Az új választótörvény perspektívája, a tanítóitörvények és végül a magyarság körében fellépett erős pártgyűlölködés.

E pár szóban ki van tömören fejezve a mai átmeneti állapot veszélye.

Eros a reményem, hogy az a politikai érettség, mely az ezredéves magyarországnak egyik főjellemvonása, most is meg fog nyilvánulni és át fog segíteni ezen nehéz időkön.

Rátérek most arra a csodálatos jelenségre, melyre már a tavalyi közgyűlésen is felhivtam az Önök becses figyelmét.

Akkor azon reményemnek voltam bator kifejezést adni, hogy azon helytelen védelem, melyet a müvelt Nyugatot a magyarság tüzzel-ivással való erőszakos magyarosítása iránt táplál, helytelen és téves információkon alapulva, a magyarság vezetőköréi felvilágosítása folytán mintegy csökkenni fog. Sajnálattal kell bevallanom, hogy ebben csalódtam, noha nem maradtak el az erre irányuló akciók. Biztosan

nem kerülte el figyelmüket az a Kampány mely a világsajtóban magyar részről is folyt. Apponyi Albert gróf ragadta meg a tollat és igyekezett felvilágosítani a külföldet az utóbbi évek lefolyt politikai küzdelmeiről. Ezt követte Esterházy Móric gróf érdekes szóharca Scotus Viatorról, valamint Majláth József grófnak érdekes tanulmányai. — Alig hiszem, hogy a tisztelt közgyűlés elzárkózna az elől, hogy e nemes és helyes törekvés iránt hálával adózunk nekik és mindazoknak, kik ugy a külföld, mint a magyar sajtóban ügyünket: a magyarság ügyét ez irányban is felkarolták.

Szükségesnek tartom, hogy a megkezdett munka ne szakadjon meg, mert elleneseink aaptalan ráfogásai egy perig sem szűnetelnek. De a tollharc egyedüli formája a tiszta tárgyilagosság kell hogy legyen, mintegy az igaz ügy öntudatának eredménye.

Sajnálunk és csodálkozunk kell a külföld félrevezetésén. Minden alkalmat meg kell ragadnunk ennek eloszlátására, de nem szabad tulbecsülni, annál kevésbé annak súlyát s nem szabad saját politikánkat ezáltal tulságosan befolyásoltatnunk akkor, mikor látni kezdjük, hogy az általán rágalmak ott alkalmas talajra találnak és mikor lassanként azon meggyőződés érlelődik meg bennünk, hogy bizonyos sajtószerű érthetetlen ellenszennvel, elfogult rosszhiszeműséggel állunk szemben.

Nem vetődik-e fel Uraim, és Hölgyeim, önkéntelen is az a gondolat, hogy ezen sajtószerű hadjárat rugói külpolitikai ellentéteinkben és jogtalan külföldi aspirációkban keresendők?!

E röviden feltüntetett bel- és külpolitikai nehézségek erőszakolják ránk alaposan meggondolt óvatosságunkat, mely azonban félelemmel vagy visszarettenéssel nem zavarandó össze.

Hogy a közművelődési egyesületek egyelőre leghelyesebben teljesíthetik kulturmissziójukat, arra nézve erősen argumentumként szabadon hivatkozom dr. Farkas Pál érdekes tanulmányaira és arra a sokak által több oldalról bizonyított konkluzióra, hogy a nemzetiségi izgatás mai formájában nem hatotta át a nemzetiségi tömegeket, hanem azért ilt nagyobb és lármásabb arányokat, mert a nemze-

tiségi középosztályt kialakító, tisztára üzleti és bankspeculációkra támaszkodik s azokból él.

Itt azon jelenséget észleljük, hogy a társadalom bizonyos köreinek élet-szerűségletévé vált saját érvényesítésként végett rágalmakkal és vádakkal fűszerezett izgatást folytatni.

A műveletlen tömegre, mely helyenként követi tanácsait, éppen ezért különféle módokon kell hatni. Drákói szigorral felvilágosítás és türelem nélkül éreztetni a magyar állam hatalmát, könnyen elkeseredést szül, éppen ellenkező eredmény értenék el.

Egy erős bizonyítéka annak, hogy mily komolyan itéli meg a kultúregyesületek a mai helyzetet, megnyilvánul abban az új szervben, a melyet az elmúlt esztendőben a kultúregyesületek létrehozta. Értem ez alatt a Kultúregyesületek Országos Tanácsát, melynek főfeladata éber szemmel kísérni egy a bel-, mint a külföldi mozgalmakat, az egész nemzetiségi politikára irányítólag hatni: a kormányra és a törvényhozásra, mint az összes kultúregyesületek képviselője befolyását érvényesíteni és ezeket informálni. Az elmúlt év történetéből szabadjon két momentumot kiragadnom. Az egyik az iskolán kívüli oktatás kezdő hangoztatott szükségének reghő lépése, mely az analabáltak magyarul írni és olvasni tudásában nyert tetet. Ezen akció, mely tulajdonképpen csak tavaly szeptemberben indult meg, hála a lelkes közgeknek, tanfelügyelőknak és tanítóknak, már is szép eredményt mutatott fel: az idei év, melyben a szervezés munkája folytatódik, remélhetőleg tud fogja szárnyalni az első évet sikereiben, mert ki fog terjesztetni lassanként oly vidékekre is, ahol a statisztikának képe még nagyon elszomorító, elszomorítóbb, mint ahol a tanfolyamok eddig már is működtek.

Másik momentum, mely az elmúlt év kulturtörténetéhez tartozik, az, hogy a vallás- és közoktatásügyi kormányunk hozzáfogott a nagyobb kulturális centrumokban szükséges kulturházak építéséhez.

Örömmel jelenthetem a közgyűlések, hogy Nyitraán, a F. M. K. E. székhelyén jövő évben létesíteni fog ilyen intézmény, mely bizonyára hatálosan fogja előmozdítani a központ sikeres működését.

Röviden elsoroltam azon feladatok egy részét, mellyel választmányunk a jövő évben foglalkozni fog.

Mikor az Önök bizalmából egyesültünk 25 éves évfordulójakor megválasztattam a díszes állásra, székfoglaló beszédemben azon nézetemnek adtam kifejezést, hogy amennyire emberileg lehet, ki kell kapcsolni a közművelődési egyesület tevékenységéből a mai politikát. Akkor kértem Önöket, Uram és Hölgyeim, hogy a magyarságnak keresnie kell azon szálakat, melyek

összeforrasztanak. Most is ez hitvallásom, de ez nem zárhatja ki, hogy a közművelődési egyesületek ne érdeklődjenek a választói reform sorsa iránt.

E reformtól függ Magyarország jövője, ennek jó vagy rossz voltától a jövő nemzedék politikai boldogulása; és fogja eldönteni a jövő Magyarország sorsát.

Egy ily mélyreható átalakulás küszöbén nem zárkoztatom el az elöl, hogy ne higgyem és ne reméljem azt, hogy a közművelődési egyesületek országos tanácsa meg fogja találni a módját annak, miként érvényesítheti hatóságos befolyását avégből, hogy egy a jövőben, mint a multban fennmaradhasson hazánkban a magyarság szupremáciája.

Meg vagyok győződve, hogy az Önök helyesléseivel találkozom, a mikor mai beszédemet azzal zárom be, hogy erős a bizodalom, hogy mindannyiunknak ez a legfőbb vágya és hogy az itt egybegyűlték minden egyes tagja a jelzett irányban ki fogja venni méltó részét a küzdelemből és erejéhez mérten elő fogja segíteni ennek megvalósítását.

Ezzel a közgyűlést megnyitottam nyilvánítom.

A Náródné Novnyiban valami zavaros főmezőny jelent meg lapunk rendkívüli kiadására válaszul. Azt értjük, hogy megszólalt, amikor a F. M. K. E.-ről esik szó, azt azonban nem tudjuk megérteni, mit akar tulajdonképpen. A düh ugyanis annyira agyára nehezedett, hogy az egész értelmetlen köösszá keveredett, mire papírosra került.

A Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület Közgyűlése.

— Saját tudósítónktól. —

Ez idén mi voltunk oly szerencséssek, hogy vármegyénk területén tisztelhetjük azt a lelkes csapatot, mely a F. M. K. E. zászlója alá tömörülve, fáradhatatlan kitarással, odaadó buzgalommal dolgozik azért a magasztos célért, mely mindazoknak, kikben magyar lélek, a magyaros érzés lakik, imádságba foglalt óhajja: az egységes magyar állameszméért.

A tavaly Zsolnán megtartott közgyűlés alkalmával Ruttká község lelkes és áldozatos kész képviselőtestülete július 20-án elhatározta, hogy a F. M. K. E. elnökségét felkéri, hogy ezidei közgyűlését Ruttkán tartsa meg. A határozat lelkes és egyhangu volt. A község óhajának tolmácsolására Szolárik Vilmos dr. bizott meg, ki azonban az üzenet átadásában akadályozva lévén, a közgyűlésen vármegyénk alispánja kérte fel az elnökséget a község szíves meghívásának elfogadására.

A közgyűlés kedves örömmel tett eleget a meghívásnak s lelkesedéssel

járult hozzá az ez irányban tett indítványhoz.

Igy jutott hozzá vármegyénk, hogy 16 év után ismét vendégeül látta e nagy kulturális egyesület lelkes bajnokait.

Bár a mostani közgyűlés méreteiben kisebb és szerényebb keretek közt folyt is le, mint a 16 év előtti, de az egyesület eszméi iránti lelkesedés csak nőtt bennünk a lemorzsoltt évek alatt. A vármegye magyarsága e szent ügy istápolásában nem lankadt egy cseppet sem, sőt a hosszú évek folytonos küzdelmei csak megédzették bennünk azt az igaz hitet, hogy harcaink végeélja szent és igazságos s éppen ezért: a győzelmünk elmaradhatatlan.

A vendéglátó község lakóinak az ügy iránt való lelkesedését mi sem tolmácsolhatta jobban, mint az a pompa, fényes lobogódís, melybe a még folyton épülő és nagy arányokban fejlődő községet öltöztette. Gyönyörűség volt nézni a csendes szellő által lobogtatott nemzeti zászlók százait! A magyar kultúra, a magyar törekvések dicsőségét hirdették ezek a zászlók; mert ez a terület, ez a község egy végleg meghódított terület, mely a nemzetiségi aspirációkra nézve végleg elvesztet. Ruttká magyarrá lesz szívben és nyelvben egyaránt! Egy bevethetetlen erőssége lesz ez a magyarságnak s az a szellem, mely e községet immár teljesen urálja, lassanként át fog terjedni azokra a községekre is, melyek ma még ellentétes nézetnek hódolnak.

A vendégek érkezése.

A magyar kir. államvasutak és a kassai-oderbergi vasút bókétszélből gyönyörűen díszített állomás már szerdán a déli órákban ünnepi díszbe öltözve beláthatatlan sokaság tolongott, hogy kivége részt abból a szíves fogadásból, mellyel a közgyűlésre érkezett vendégeket látni kívánta.

A nemzetiszini karszalagos fogadóbizottság tagjain kívül ott láttuk Justh Ferenc főispán, Beniczky Kálmán alispán s a F. M. K. E. Turóc vármegyei Választmányának tisztikarát. Ott volt a község előjárósága teljes számban. Ott volt *Olsavszky* Gyula és *Gerber* Frigyes ruttkai vasuti állomásfőnökök és az állomás tisztikar, továbbá *Saager* Ferenc főfelügyelő és *Terényi* Román felügyelő, szertári főnök, kiknek lelkes közreműködése tette lehetővé, hogy a község és az állomás környéke zászlómpáival üdvözülhesse a messze földről érkezőket.

A két óra néhány percek berohogó vónattal érkezett meg az egyesület elnöksége és tisztikara, továbbá Nyitra vármegye és Érsekújvár város 25 tagu küldöttsége. A kölcsönös szíves üdvözlések és bemutatkozások után a vendégek szállásukra tértek.

A Budapest felől este fél 11 órakor érkezett gyorsvonattal jött az egyesület elnöke, *Desseffy* Emil gróf. Midőn a vonat érkezését jelezték, a vasuti étkezőben vacsorázó vendégek kisérték a peronnal, hogy jelen lehessenek ottál az aktusnál, midőn vár-

megyénk, illetve Rutika község területén a nemes gróf ennek képviselőtestülete üdvözli fogja.

A feketébe öltözött képviselőtestület élén *Keveczky* Kálmán körjegyző jött a koesihos s midőn az élénk látásra feltörő éljentes lecsillapult, *Keveczky* Kálmán körjegyző lelkes szavakkal üdvözölte őt Rutika község területén.

Az elnök néhány szívélyes szóval köszönetet mondott a reá nézve rendkívül becses fogadtatásért, a tiszteletére megjelent urakkal együtt az étterembe sietett, ahonnan a kölcsönt megismerkedés után csakhamar nyugodni tért.

A vendégek legnagyobb része mind a három irányból azonban csak a csütörtök reggeli vonatokkal érkezett meg. Ekkor jött *Palagay* Móríc dr. Liptó vármegye, továbbá *Bulla* György Arva vármegye főispánja. — *Görgey* László miskolci tisztesestől és *Kolman* József forgalmi főnök. Hasonlóképp ekkor érkeztek *Baross* Jusztin trencsenemgyei, *Zmeskal* György árvaemgyei és *Jobb* Marcol liptóemgyei alispán, *Czobor* László országgyűlési képviselő, *Oberschall* Pál dr. jogakadémiai tanár, *Palukovics* Emil, Kőrömszobánya város polgármestere, továbbá *Zolyom*, *Bars* és *Hont* megyék küldöttsége is.

A megérkezettek a vonatról egyenesen a a Rund-féle szálló nagytermében megtartandó gyűlésre siettek, melynek egyik emeleti osztályában már akkor folyt az igazgatóválasztmány tanácskozása.

A közgyűlés.

A Rund-féle szálló nagyterme már a kora délelőtti órákban megtelt közönséggel. Sűrű sorokban helyezkedtek el a vendégek a színpaddal szemben, amelyen a rutikai polgári kör 80 tagból álló dalköre sorakozott. A két szembenéző társaság között hosszú zöld asztal volt elhelyezve a F. M. K. E. elnöksége és igazgatóválasztmány részére. A terem falai zászlókkal, virágokkal és fenyőgalyakkal voltak díszítve. A több száz főből álló embersokaság nemsokára zsufozásig töltötte meg a termet, a később érkezők a bejárat előtt szorongtak, hogy a teremben lefolyt beszédekből egy-két szót elkapjanak. Néma komolyság ült mindenki arcán, visszatükröztetvén a tudatot, hogy itt nagy nemzeti kérdések megvitatásáról lesz szó. Az ünnepet a daloskór nyitotta meg a *Szózat* szép, lelkesítő előkelésével. Ennek hangjai nyomán tünepi hangulat volt mindnyájukon érző, amely a beszédek hosszú sorozatán is állandóan emelkedett maradt.

Gróf *Dessouffy* Emil elnök nagyfontosságú megnyitóbeszéde után (Lapunk élen adjuk.) a kormány képviselőjében megjelent *Justh* Ferenc főispánt üdvözölte lelkes szavakkal.

Az elnöki megnyitót után *Justh* Ferenc, vármegyei főispánja a következő rendkívül nagyhatású beszéddel üdvözölte a F. M. K. E.-t vármegyénk területén:

Méltóságos Elnök Úr!

Mélyen tisztelt hazafiak közönség!

Amikor a Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesületet tavaly a szomszédos Zsolna városában megtartott közgyűlésén elhatározták, hogy Rutika község meghívását elfogadva, 1909-ik évi közgyűlést itt tartja meg, az igaz örömmel és szinte érzete hatott át mindnyájunkat afölött, hogy a Felvidék lelkes magyarságát itt Turóc vármegye

területén, annak vendégeként lesz szívesen csak tisztelheti; s örömlen ezen érzetet csak fokozta még az a tudat, hogy éppen Rutika község volt az, amely hazafiak lelkesedésével biztosítani tudta a maga számára a Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület megisztelő látogatását.

S amidőn ezért a magam részéről leorovom Rutika község hazafiak közönsége előtt elismerésnek szinte adóját, egyszerűen hálátal szívre üdvözöltem itt Turóc vármegye közönségének nevében a Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesületet azért, hogy benntek hazafiak működésük színterén felkeresni, impozáns számban való e mai megjelenésével a jövő hazafiak küzdelmeire megvédni, eddigi ténykedéseinkre pedig mintegy a szentesítést megadni szíves volt.

Mert, tisztelt közgyűlés, Turóc vármegye hazafiak közönsége mindig nagyon volt, hogy tőt és németajku köznepe a magyar haza iránti szeretet s ragaszkodás s az ahhoz való hozzátartozandóság érzetében fentartassék, hogy benne emez érzelmeik ápolatlanak, ugyanhogya ha nyelvben nem is, érzésben az valóban magyar legyen.

Higyük és reményeljük, hogy eme tőréveinket, ha egészen nem is, nagy részben siker koronázta; s ha ez így van, ez a mi fáradozásainknak legcsob jutalma.

Tudjuk ugyan jól, hogy a mi munkálkodásunk gyümölcseit nem mi, nem is ez a végvidék, de sokkatta távolabb nemzetekéek fogják csak élvezhetni! De ez nem eszgeszgethet el bennteket és nem lankaszthatja, aminthogy nem is lankasztja, tetterőnkét; mert amiképpen az itt, lábaink alatt eltoljó Vág vize is, a magával ragadó természetlen Tátra-közvet csak alsó folyásának előrtég tudja megörölni termékeny és tápdus iszappá, s a hegyi lejtőkön való rohanását is csak a magyar Komárom táján lassítja meg a hajózárs is alkalmassá tehető hőmplygessé: olyaténképp vagyunk meggyőződve mi is, hogy itt fent van helye a gyors, a lankadatlan, mondhatnám lázas munkának, a magyar nemzeti állam kiépítésének nagy művén! Miglen odalenn, a magyarság rétegeiben csak a meglevőnek fontartására kell szorítkozni!

Azért mi iparkodni, fáradozni és munkálkodni fogunk tovább, hazafiak szívtünk egész odaadásával, annak teljes erélyével, mert hű és megvesztogethetlőn őrei akarunk maradni e végvidéki magyarságunknál! S ha netalán e harcban el találnánk vérzeni, megörölvőve, miként a víz medrében a hegynek köze: jutalmunk és egyszerűen vigaszunk legyen már előre is az a tudat, hogy elmulásunkkal igaz, nemes és dicős ügyet szolgáltunk, mert utódaink diadalrajutását elősegítettük; mint ahogy ezt az érzést és köteleességűdűdűt őseinktől szent hagyomány gyanánt örököltük!

Körjűk azért Önöket, mélyen tisztelt hazafiak közönség, vigyék el innen, körülkőből való elávoztokkora a hazafiak küzdelmében való kitartásunk iránt szent, megmáshíthatatlan és fogadalmoszerint igéretűnkét, a megjelenésük fölött érzett halás köszönetűnk kifejezése gyanánt is; s amidőn a további együttműködés baráti jobbjunkat nyujtanók, fogadják szívesen e mai ünne-

pélyes alkalommal hazafiak érzésűnk legmélyeből fakadó testvéri üdvözlőnkét!

Oberschall jogakadémiai tanár emelkedett ezután szólásra, aki a magyarság szupremáciájának kapcsán a választójog reformjának kérdéséről beszélt, bebizonyítván azt, hogy a kötefontek szoros kapcsolatban kell lennie egymással. A várható küzdelem előtt azonban magyar részről a magabizallsást ajánlja, kimutatván, hogy a mai nagy ellentétben, mely a népet a magyar intelligenciától elválasztja ma, a magyar középosztály tévedésének is sok része van. Kívánja, hogy keressük a küzdeledést, a módot a megnyerésre, hogy az ellentétek elsimuljanak. Meg kell értenünk, — ugymond — hogy a magyar nemzeti állam csak a kibékítés lankadatlan munkájával építhető ki.

Gyűrkő Geyza ügyvezető alelnök számolt be ezokután az egyesület mult évi működéséről. Ezt megelőzőleg, mondott küzönöket Turóc vármegye közönségének és Rutika polgárságának szíves vendéglatásért. Baráti, meleg szívre fogadtak bennteket, ami meg fogja szilárdítani ezeket az érzéseket a tagokban is. Reméli, hogy az így táplált összetartásban és egyetértésben olyan foggyvert biztosítunk, amelyen az ellenségeek minden áskálódása megörök. Majd beszámolt az egyesület tevékenységéről, amely két irányban érvényesül különösen: óvodák és könyvtárak felállítása és fontartásában. Az egyesület 37 óvodát és 138 népkönyvtárt állított föl. Mindkét irány fontoságának bebizonyítása után a tanítók jutalmazására, majd meg az Én Ujságom című gyermeklap terjesztésének szükségességére tért át. A magyar istentiszteletek meghonosításában is tevékeny részt vett az egyesület, amikor magyar énekeskönyvek ingyen való kiosztásával segítette elő ezt a kérdést. Szép szavakkal és meggyőzőben foglalkozott a magyar kulturapalota kérdésével. És szinte lelkesedést keltett, amikor bejelentette, hogy azt a kormány, Nyitra város, Nyitra vármegye és az egyesület kölcsönös együttműködésével már a közeljövőben építeni kezdi. Az analababétek oktatásában a F. M. K. E. szintén kivette részét. A Magyar Közoktatásügyi Tanácssal egyetértőleg több ilyen tanfolyamot szervezett, még pedig: Nyitra vármegyében 24, Bars vármegyében 25 helyben. Elismeri végül, hogy az egyesület kedvezőbb körülmények között sokkal többet is tehetett volna a magyar kultúra fejlesztésére és sajnálja, hogy a rendelkezésre álló anyagi eszközök hiánya miatt az egyesület nagyobb eredményeket el nem érhetett.

Az ügyvezető alelnök beszámolója után *Clair* Vilmos főtitkár olvasta fel az igazgató választmány határozati javaslatát. A gyűléstés tudomásul vette az elnökés évi jelentését, mely szerint az egyesület 34 óvót és 134 népkönyvtárat tart fenn, 3000 koronát tanítók jutalmazására fordított. Nyitra városának kulturházat épített, analababé-kurzusokat rendezett Nyitra, Bars és Hont vármegyék nyelvhatárában. Elhatározták a nagygyűlésben, hogy ifjusági könyvtárakat szervezzenek Darázselsőköröskény és Zsambokrét nyitraemgyei, Zsátvabessenyi, Alsópel és Geletnek barmegyeyi, Nagykoroskeny, Dalmad és Palást hontmegyei, Felsőstubbnya turócemgyeyi községekben, valamint Igló és Rutika városokban. A Nemzeti Kaszinó 120 koronás díját *Wéber*

Aladár tanítónak, a 80 koronás Bende-díjat pedig *Hruboss* Ludmilla vágbesztercei tanítónéknak adták ki. Dicsőítő-oklevelet husz tanító és tanítónő kapott.

Köszönetet szavazott ezután a nagygyűlés *Apponyi* Albert gr. kultuszminiszternek, hogy az egyesületet az övőiskolák főtartásában és a könyvtárak szervezésében 5000 korona állami segítséggel támogatta. A közgyűlés ezután a zárószámadásokra megadta a fölmentést; az 1910. évi költségvetést 78.000 koronában állapította meg és elfogadta *Repszék* János nyugalmazott tanfelügyelő indítványát, hogy a magyar nyelvhatár községeinek megmagyarosítása, illetőleg visszamagyarosítása ügyében részletes tervezetet dolgozzék ki. Jónavagyta azután a nagygyűlés az elnökség intézkedését, hogy magyar isteni tiszteletek céljából a különböző vallásfelekezeteknek magyar énekes- és imakönyveket ajándékoz. Helyesléssel vették tudomásul, hogy az elnökség a magyar Alföldre ténylegült iparos-tanulókat küldte.

Gróf *Dessewffy* Emil elnök ezek után elismerő szavak kíséretében 200 korona jutalomdíjat adt át *Wunder* József helybeli áll. igazgatótanítónak, aki válaszában megköszönte az őt váratlanul ért kitüntetést és igéri, hogy további működésére ebből újabb erőt merít.

Az elnökséghez üdvözlőleveleket érkeztek a Magyar Közkutatásügyi Tanácstól, Radnay Farkas besztercebányai püspöktől, ifj. *Justh György* országgyűlési képviselőtől, br. *Bánffy Dezsőtől* és a Fenyőházán aznap tartott érdekezési kongresszustól.

A társaságban.

A vasuti étkező kerthelyiségében torítottak föl. Négy hosszú asztal által képezett nagy négyzetben négy rövidebb volt foglalva, mindazonáltal csak mintegy 300 személy tudott elhelyezkedni, a vendégsereg nagyobb része a vendégülköbe szorult, vagy pedig a legközelebbi vonatokkal utazott el.

Az ebédet *Klein Ferenc* vasuti vendéglős szolgáltatta.

A harmadik fogás után szólasra emelkedett *Dessewffy* Emil gróf elnök és a királyt dítelve, körülbelül a következőket mondotta:

— Magyar földön vagyunk, első kötelességünk tehát, hogy az első magyar emberről emlékezzünk meg. Kötelességünkkel tesszük ezt a szeretet, a ragaszkodás a mi dicsőségesen uralkodó királyunk személye iránt. Odaát a Lajthán csak egy barátunk van s ez a király. Minél jobban erősödünk itt kulturális és politikai tekintetben, ott annál biztosabban támasztjuk föl az irigységet és ellenszenvet ellenünk és ha hanyatlunk, annál biztosabban lép föl az a béke. Ezért azonban kárpótol bennünket a tudat most s a jövőre nézve a remény, hogy van és lesz ott mindig egy olyan jó barátunk, mint *Ő Felsőség*, aki avval a meggyőződéssel tekinthet vissza hosszú uralkodása éveire, hogy a magyar rokonszenvét és rajongó szeretetét megnyernie sikerült. Áldásos uralkodására és hosszú életére triton poharam.

A közönség tisztelete jeléül állva hallgatta végig a pohárköszöntőt, melynek végzetéül barsány éljenzésben adott kifejezést lojaltságának.

Utána a beszédek hosszú sora következett.

Justh Ferenc főispán, a kormány képviselője József főherceget, az egyesület fővédnökét dítelve a következőkben beszédben:

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Soha nem volt e világon nemzet, a mely az elszenvetett balsorsot könnyebben feledni, viszont a jót maradásában meghálálni tudta volna, mint a magyar!

Százados szenvedéseink, gyakori csalódásaink nem tettek pesszimistákká! Sőt ellenkezőleg: ha a jóakarataknak csak legcsekélyebb megnyilvánulását tapasztaltuk, ha a szerencse csak pillanatnyilag is kedvezett: feledve voltak azonnal a multnak sötét képei s mi szeretettünk egész hevével fordulunk azok felé, akiknek sorunk javulását köszönhetni voltunk!

Csoda-e, ha ily körülmények közt lelkünk egész odaadással tekintünk *József főherceg* ő fensége, egyesültünk védnökének fenköli alakja felé, akinek már csak elzárt hagyományá az, hogy a magyar nemzeti lelkében olvasni, azt megérteni, annak folytatkozásait igazságos bírálat tárgyává tenni, erőneyeit pedig igazán méltányolni tudja s akarja??!

Aki arról a magaslatról, amelyről őt születése úgy, mint rangja helyzete, büles mérséklottal s mély igazságszeretettel tekint le hazafias működésünkre s akinek fenköli egyénisége az a legmagasabb biztosíték, amely egyesültünk működését minden oldalról szabályozza!

Ő ró esdjük a Mindenható áldását, az ő boldogságát óhajítja szívünk, az ő megelégedését elnyerni mindenkori akarunk; hogy az ő magas elismerésének birtokában, büszke öntudattal folytathassuk működésünket s hogy az ő biztos védőszárnyai alatt mind nagyobb fejlődéssé egyesültünk!

Gondolkodásban, érzelemben egybeforrva Fenséges Védnökünkkel, csak arra kérjük Őt, hogy irántunk eddig táplált jóindulata ne muljék el fölünk soha, a minthogy kiapadhatatlan a mi ő iránta érzett hódoló szeretetünk és ragaszkodásunk, amely leghőbb kívánság gyanánt adja ajnkunkra azon fohászt, hogy az Egék mindenható Ura fenséges Védnökünket áldja meg s tartsa meg nekünk soká!!!

Oberschall jogakadémiai tanár a kormányt dítelve, ilyen értelemben beszélt:

A legnehezebb probléma, mellyel a világ ma foglalkozik, a repülés problémája. Melynek pedig kulcsa, mintegy tíka a két szárny együttműködése. A mi közéletünk hasonló ehhez a titokhoz. Az állambatalom és a társadalom együttműködésének titka és kérdése ez. Erősek voltak, ha a kettő megértette egymást és megfordítva. Az összhang különös kelléke és feltétele a társadalom magatartása, amelynek hivatása őrizni az eszméket, idealokat, melyek a kettőt összekapcsolják. Ne törjük össze az idealokat fölösleges ellenzékiességgel, mert ezzel a közélet egységét, sőt a magyar nemzeti élel egységét tesszük lehetetlenné. A kultuszminiszter teljes tudatában azoknak a feladatoknak, amelyek a nemzet egységének megteremtésében tényezők és átvezetői a feladatok szükségességét, fardhatatlannul munká! annak az összhangnak

főtartásán. Amig a hazának ilyen fiai vannak, addig az összhangot megtalálni és főtartani soha sem lesz nehéz. Azért kívánom, hogy mai szeretetével és kitartásával működjék közre tovább is a kultura fejlesztésében. Gróf *Apponyi* Albertre, mint a magyar kultura hivatott képviselőjének egészségére triton poharam!

Cseréi Emil kanonok *Dessewffy* Emil gróftól köszöntötte föl a következőkben:

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Felesleges hosszabban fejtegetnem, hogy egyesültünk működése társadalmi tényezőknél alapszik; a társadalomból toborozza önkéntesait, akik lelkesült buzgalommal szolgálják az egyesület célját: nyomás és erőszakoskodás nélkül terjesztik a felvidéki nép között a magyar nyelv ismeretét és ébresztik es fentartják annak szívében a hazaszeretetet. És a működésében egészen magára van hagyatva az egyesület, nem támaszkodik semmiféle hatalomra, mert joggal mondja az állam, hogy úgy fejezem ki magam, a hivatalos haza: nekem elég gondom és dolgom van a kormányzással, iskoláimmal s egyéb kulturintézményeimmel, társadalom, mozdulj meg hát te is, hisz az én emléimben nevelkedtet, tégy te is valanút! Hogy e társadalmi feladat elérhető legyen, kell hogy az egyesület tagjai teljes bizalommal viselteszenek a vezetőség iránt, kell hogy az egyesület élén oly férfit álljon, kiboz nem fér kétség, aki önzetlentül, érdeek és hasonlóság nélkül intézi az ügyeket. Nem hiszek az átörökös elnöklőben, mintha a fiuk örökönék az apák vétkeit, avagy éreneyeit, de igenis hiszek a családi hagyományokban, hiszem, mert a történelem és a tapasztalat is azt bizonyítja, hogy egyes magyar főúri és nemesi családokban és nemzetségekben hagyományosrútlek ápolják a legnagyobb polgári érenyt: a lelkes hazaszeretetet! Ezen nemzetségek között áll első sorban a *Dessewffy* nemzetség.

Csak úgy sebtiben elolvastam e család történetét s azt találtam, hogy a *Dessewffy* egyik kettő a mohácsi csatájában maradt, kettő más török elleni hadjárásban esett el; 1686-ban Buda várának visszafoglalásakor az egyik *Dessewffy* tüzte föl a magyar zászlót a vár falára, a tizenhárom vértanú között van egy *Dessewffy* is. Mások forgattak a tollat. Ezek között *Dessewffy* Aurél, akinek irataim, mint valami arany fonál, végig húzódik a lángoló honszerelom. Hazát szereti — írja ő — nem kötelesség csupán, de nem is érdem, de minden nemesobb kebelre oly erkölcsi könytelenység, amelytől éppen úgy nem válhatik meg, mint önnagától. Ez egy mondatban foglalja össze a *Dessewffy* nemzetség jellemzését, százados törekvéseit. És ez ősi, vértanúkoszorúta nemzetség egyik tagja, gróf *Dessewffy* Emil ur áll egyesültünk élén. Ő róla bizton feltehető, hogy ez állásba beleviszi családja hagyományos lelkiéletét: egy szellem vezérli és irányítja: a nemzeti génusz, egy cél lebeg szeméi előtt: Magyarországi egysége és nagysága. Ezen premisszáknak után úgy vélem, senki sem fog fogadatlannal prókátorssággal vádolni, amidőn elnökünknek az egész egyesület nevében